

Mitler, yaşarken karşılaşılanlar hakkında açıklayıcı, akılda kalıcı; yüzlerce, belki binlerce yılda, binlerce, belki on binlerce üst üste gelen nesil boyunca test edilmiş, rafine olmuş, sağlamlaşmış ve sabitleşmiş fikirlerdir

(Aşağıdaki ilk üç paragrafı informel biçimde kısaca şöyle ifade edebilirim: “Polis”le uyaklı olan “milis” yaygın olarak bu anlamda kullanılmaz ama ben “ekonomik olarak bağlı olduğu hinterlandıyla birlikte kentin dışı” anlamında kullanıyorum ve bunun için bahanem hazır.)

Kentsel ve ekonomik nitelik taşımayan ilişkileri, bu tür ilişkilerle akıp giden yaşamı ve üzerinde yaşamın böylece aktığı yerleri kapsıyacak bir kavram bulamıyorum. Bu durum, bunların geçmişte olmadığı, hali hazırda olmadığı ya da gelecekte olmayacağı anlamına gelmiyor; yalnızca yaygın olarak kullanıldığı haliyle varolan dilimizle anlamanın ve ifade etmenin olanaksız olduğuna işaret ediyor.

Kent, kendi temel gereksinimlerini karşılayamaz; temel gereksinimleri kente kent dışından taşınır. Kırsal, kentin temel gereksinimlerini karşılayan kent dışıdır. Bu bakımdan kırsal, yalnızca kentle ilişkileriyle düşünülebilir; kırsal ilişkiler zihinde kaçınılmaz olarak olumlu ya da olumsuz kentsel nitelikleri taşır. Üstelik ilişkiler olarak ayrılamazken mekansal bir ayırım olarak kentsel-kırsal ayırımı ekonomi söz konusu olduğunda anlamsızlaşır; kentten kıra zorunlu, kırdan kente zorlama bağların özsel olarak ekonomik olması, mekansal olarak bile ekonomi dışına olanak vermez.

Kentsel ve ekonomik olmayanı tutarlı biçimde kavramanı olanaksızlaştıran dilsel bariyerler, kentsel ve ekonomik olmayan ilişkilere dayalı akan yaşamla işlevselliğe kavuşan mitik düşünmeyi anlamayı en azından zorlaştırır. Bu tür bariyerleri aşmak için dil hatası kaçınılmaz hale geliyor. Dilsel olarak hatalı olmasına karşın, üzerindeki ilişkilerin kentsel ve ekonomik nitelik taşımadığı yerlere milis diyorum.

Mitler, miliste gelişir. Yaşarken karşılaşılanlar hakkında açıklayıcı, akılda kalıcı; yüzlerce, belki binlerce yılda, binlerce, belki on binlerce üst üste gelen nesil boyunca test edilmiş, rafine olmuş, sağlamlaşmış ve sabitleşmiş fikirlerdir. Olayları, çevresindeki her şey insanın

kendi psikolojisine benzer bir psikolojiye bağlıymış gibi açıklar; bu da akılda kalıcılığa ve isabetli çağrışıma olanak verir. Mitik düşünmenin isabetliliği, böyle düşünen insanların bulunduğu bölgenin doğa ve iklim koşullarına bağlıdır. Ama benzer doğa ve iklim koşullarındaki iki ayrı bölgede tamamen farklı mitik düşünceler gelişebilir. İsbetli olup kabul görüldüğü bölge dışındakilerle artık gelenekselleşmiş olan ticari ve siyasi ilişkilerde mitik düşünme içinde açıklamasını bulur.

Mitik düşünmeye genel olarak bakıldığında birbiriyle tutarlı olması gerekmeyen, düşünen insanın psikolojisine bağlı olarak öne çıkıp geri çekilen eminliklere dayanır. Şu tanrı kızdığında şimşek çakar, bu tanrı ile o tanrı darıldığında soğukluk gelir vs vs. Peki şu tanrının kızdığını ya da bu tanrı ile o tanrının darıldığını nasıl bileceksin? Bunlar, psikolojine bağlı olarak bir his olarak içine doğar; hissedersin.

Farklı eminliklere dayalı mitlerle düşünen insanlar, ticari ilişki içine geçtiklerinde eminlikler ya sabitliklerini yitirir ya da varsayımlara dönüşür. Yaygın olarak savaşçı olarak nitelenen göçer topluluklarda bazı soyut eminlikler kalsa da somut konularda eminliklerin yeniden kurulması, başka bir deyişle güncellenmesi söz konusu olur. Eminliklerin ampirik olarak güncellendiği düşünme, Kamcı düşünme olarak adlandırılabilir. Diğer yandan topluluk halinde yurt değiştiren göçer topluluklardan farklı olarak sabit bir sırası, bir vatanı olan tüccarlar içinse eminlikler varsayımlara dönüşür. Eminliklerin varsayımlaştığı düşünme, ticari düşünme olarak adlandırılabilir. Kamcı düşünme devlet oluşturmaya, ticari düşünme sermaye oluşturmaya yatkınlık sağlar.

Şu ya da bu nedenle değişen koşullar insanı ya da topluluğu geleneksel olanın dışına taşıdığına, yeni gelenek oluşumu sonuçlanmadan ya da eski koşullar geri gelene kadar yalpalamanın ötesine geçilip devlet ve sermaye oluşumu -ki bu ikisi birbirini en azından güdüler- gerçekleştiğinde mitik düşünme yetersiz kalır.

Sonraki bölüm » [Felsefi düşünmek](#)